

OBYWATELE UNII EUROPEJSKIEJ W WIELKIEJ BRYTANII – TWOJE PRAWA PRZED I PO BREXIT

EU
CITIZENS
RIGHTS
PROJECT
SCOTLAND

W czerwcu 2016 roku odbyło się referendum, w którym Wielka Brytania (głosami małej większości obywateli) zdecydowała o wystąpieniu z Unii Europejskiej. Mówi się więc teraz o Brexicie – słowo „Brexit” to skrót od słów „British exit”. Wielka Brytania nie opuściła jednak Unii natychmiast. Data planowanego wystąpienia z Unii, tzw. „Dzień Brexitu” to 29 marca 2019 roku. Wielka Brytania negocjuje teraz z Unią warunki opuszczenia UE oraz wzajemne stosunki w dalszej przyszłości.

Jedną z bardzo ważnych części negocjacji jest określenie praw obywateli Unii Europejskiej w Wielkiej Brytanii po Brexicie. Ta ulotka wyjaśnia, w skrócie, postępy w negocjacjach i ich potencjalne skutki dla obywateli Unii mieszkających w Wielkiej Brytanii.

Co aktualne negocjacje znaczą dla obywateli Unii mieszkających w Wielkiej Brytanii?

Na dzień dzisiejszy wszystkie prawa obywateli Unii pozostają niezmienione. Dopiero po dacie oficjalnego wyjścia z Unii, prawdopodobnie 29 marca 2019 roku, mogą nastąpić zmiany. Jakie zmiany wejdą w życie zależy od odbywających się teraz negocjacji. Negocjacje odbywają się w trzech etapach.

Pierwszy etap to wspólne określenie warunków wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, czyli spisanie „porozumienia o wystąpieniu” („withdrawal agreement”). Obie strony doszły do porozumienia o przyszłych prawach obywateli Unii w Wielkiej Brytanii („common understanding”). Będą one zagwarantowane prawnie w „porozumieniu o wystąpieniu” i zaczną obowiązywać po „Dniu Brexitu”.

Ta ulotka wyjaśni owe przyszłe prawa, kierując się informacjami podanymi przez brytyjski rząd. Warto podkreślić jednak fakt, że dopiero gdy prace nad „porozumieniem o wystąpieniu” dobiegną końca i zostanie ono oficjalnie zatwierdzone przez obie strony, uzgodnione dotychczas prawa obywateli Unii w Wielkiej Brytanii zmienią się w obowiązujące prawo.

Drugi etap to prace nad proponowanym „okresem przejściowym”, lub okresem wprowadzania w życie uzgodnionych warunków, który zacznie się tuż po „Dniu Brexitu”. Wielka Brytania i Unia Europejska ustaliła, że okres przejściowy będzie trwał do końca 2020 roku. W ciągu tego czasu obywatele Unii Europejskiej, którzy przyjechali do Wielkiej Brytanii przed „Dniem Brexitu” będą mieli zagwarantowane prawa określone w „porozumieniu o wystąpieniu”, o ile porozumienie to zostanie ratyfikowane i wejdzie w życie. Unia Europejska chciałaby, aby wszyscy obywatele Unii, czyli ci, którzy już mieszkają w Wielkiej Brytanii oraz ci, którzy dopiero przyjadą w trakcie „okresu przejściowego”, będą mogli korzystać ze **wszystkich praw**, w tym prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terenie innego państwa członkowskiego, które Unia Europejska gwarantuje swoim obywatelom. Wielka Brytania zgodziła się na ten warunek (ale jest on uzależniony od akceptacji całego „porozumienia o wystąpieniu” przez Wielką Brytanię i Unię Europejską).

Trzeci etap to prace nad określeniem długoterminowych relacji pomiędzy Wielką Brytanią a Unią Europejską, jakie będą obowiązywać po zakończeniu „okresu przejściowego”. Obywatele Unii, którzy przyjadą do Wielkiej Brytanii przed „Dniem Brexitu” będą swoje prawa mieli zagwarantowane na przyszłe lata tak, jak określili to „porozumienie o wystąpieniu”. Nie wiadomo za to jeszcze, jakie prawa w Wielkiej Brytanii będą mieli obywatele Unii, którzy przyjadą **po** „Dniu Brexitu”.

Jakie prawa będą przyznane obywatelom Unii mieszkającym w Wielkiej Brytanii w „porozumieniu o wystąpieniu”?

Strona internetowa rządu brytyjskiego (<https://goo.gl/rc5XCn>) wyjaśnia główne założenia tego porozumienia.

Oto jego szczegóły i ich znaczenie dla obywateli Unii i ich rodzin, mieszkańców Wielkiej Brytanii, po „Dniu Brexitu”:

> Osoby, które do dnia 29 marca 2019 roku, zamieszkiwały tu nieprzerwanie i legalnie przez 5 lat, będą mogły ubiegać się o pobyt stały poprzez zdobycie „statusu osoby osiedlonej”.

Oznacza to pełne prawo do życia i zamieszkania w Wielkiej Brytanii, z dostępem do funduszy i świadczeń publicznych, oraz możliwość ubiegania się o obywatelstwo brytyjskie.

> Osoby, którzy przybędą przed 29 marca 2019 roku, ale które w dniu, w którym opuścimy Unię, nie będą zamieszkiwały tu legalnie i przez ciągły okres 5 lat, będą mogły ubiegać się o prawo do pozostania do momentu osiągnięcia wymogu 5 lat rezydencji. Następnie, będą mogły też ubiegać się o „status osoby osiedlonej”.

> Członkowie rodzin obywateli Unii Europejskiej, zamieszkali z nimi lub tacy, którzy dołączą do nich przed 29 marca 2019 roku, będą mogli również ubiegać się o „status osoby osiedlonej”, zazwyczaj po 5 latach w Wielkiej Brytanii.

> Członkowie najbliższej rodziny (małżonkowie, osoby w formalnych i nieformalnych związkach partnerskich, pozostające na utrzymaniu dzieci, wnuki, rodzice i dziadkowie) będą mogli dołączyć do obywateli Unii po wyjściu z UE, o ile w dniu 29 marca 2019 roku istniała między nimi dana zależność.

Obywatele Unii o statusie osoby osiedlonej, lub posiadający zgodę na pobyt tymczasowy, zachowają dotychczasowy dostęp do opieki zdrowotnej, emerytur i innych świadczeń w Wielkiej Brytanii.

Będziesz móc ubiegać się o status osoby osiedlonej, jeśli jesteś obywatelem, lub członkiem rodziny obywatela kraju Unii Europejskiej. Uzgodniliśmy z Unią Europejską, że warunki przyznania statusu osoby osiedlonej obywatelom Unii i ich rodzinom będą takie same, lub lepsze, niż te aktualnie obowiązujące w ramach Dyrektywy o swobodzie przemieszczania się i pobytu na terytorium UE. W większości przypadków będzie to oznaczało spełnienie wymogu 5 lat ciągłej i zgodnej z prawem rezydentury w Wielkiej Brytanii. Wymogi te zostaną uzgodnione pomiędzy Wielką Brytanią i Unią Europejską i zapisane w „porozumieniu o wystąpieniu”. Jeżeli spełnisz wymagane kryteria i złożysz prawidłowy wniosek, otrzymasz status osoby osiedlonej.

Odmowa otrzymania statusu może zdarzyć się w przypadku, gdy:

> Nie zamieszkiwałeś/aś w Wielkiej Brytanii przed 29 marca 2019 roku (wyjątek dla członków najbliższej rodziny obywatela Unii Europejskiej mieszkającego w Wielkiej Brytanii, zamieszkałych poza Wielką Brytanią w dniu Brexitu)

> Posiadasz skazanie za poważne przestępstwa karne, lub odmawia ci się z powodów bezpieczeństwa

Jako że „porozumienie o wystąpieniu” stanie się częścią brytyjskiego prawa, Home Office będzie mogło odmówić przyznania statusu osoby osiedlonej wyłącznie w przypadkach określonych w „porozumieniu”.

PYTANIA I ODPOWIEDZI

Nie podlega wątpliwości, że ostateczne porozumienie pomiędzy Wielką Brytanią a Unią Europejską na temat praw obywateli Unii po Brexicie zapewni większości obywateli UE prawa bardzo podobne do tych, które obowiązują dzisiaj w Wielkiej Brytanii w ramach prawa europejskiego. Nie będą one jednak identyczne, nie znamy też jeszcze wielu ich szczegółów. Poniżej próbujemy odpowiedzieć na najważniejsze pytania na ten temat.

1. Czy prawa obywateli Unii mieszkających w Wielkiej Brytanii po Brexicie są już zagwarantowane?

Nie. Zostaną one zagwarantowane dopiero, gdy prace nad „porozumieniem o wystąpieniu” dobiegną końca i zostanie ono ratyfikowane.

2. Co się stanie w przypadku, kiedy nie uda się osiągnąć porozumienia dotyczącego wszystkich następstw Brexitu, i porozumienie o prawach obywateli Unii w Wielkiej Brytanii nie wejdzie w życie?

Nikt tego tak na prawdę nie wie, rozwiązania mogą być zupełnie różne. Na przykład, jeśli nie będzie obowiązywało żadne porozumienie stron, obywatele Unii mogą stracić prawo do pozostania w Wielkiej Brytanii po Dniu Brexitu. Wtedy obowiązywałyby ich takie same prawa jak obywateli wszystkich innych krajów świata. Z drugiej strony, Wielka Brytania mogłaby samodzielnie postanowić o przyznaniu obywatelom Unii Europejskiej prawa do osiedlenia się w kraju na zasadach podobnych, lub takich samych, jakie przewidziano w aktualnym „porozumieniu”.

3. Jeżeli uda się osiągnąć porozumienie dotyczące wszystkich następstw Brexitu, czy porozumienie o prawach obywateli Unii w Wielkiej Brytanii wejdzie w życie w dniu 29 marca 2019 roku?

Niekoniecznie. W świetle prawa możliwe jest, że Wielka Brytania i Unia Europejska zgodnie ustalą Dzień Brexitu na datę wcześniejszą niż 29 marca 2019 roku, choć jest to mało prawdopodobne. Możliwe jest również postanowienie, że Wielka Brytania pozostanie członkiem Unii Europejskiej po 29 marca 2019 roku, na przykład w przypadku, gdy negocjacje między oboma stronami nie zakończą się przed upływem tej daty. Jeśli któryś z tych scenariuszy okazałby się prawdziwy, prawdopodobnym jest, że wcześniej ustalona data graniczna o prawach obywateli Unii również uległaby zmianie. Ponadto, niektórzy brytyjscy politycy i kampanie społeczne starają się o całkowite odwołanie Brexitu. W takiej sytuacji, prawa obywateli Unii w Wielkiej Brytanii pozostałyby niezmienione.

4. W porozumieniu o prawach obywateli Unii mowa jest o przebywaniu na terenie Wielkiej Brytanii „legalnie”. Co to znaczy?

Porozumienie pomiędzy Wielką Brytanią a Unią Europejską chroni prawa obywateli Unii do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terenie innego państwa członkowskiego, obowiązujące na podstawie prawa europejskiego. Legalny pobyt zależy od tego czy obywatele UE i członkowie ich rodzin przebywali na terenie Wielkiej Brytanii na warunkach, które opisuje prawo europejskie.

5. Jak wygląda sytuacja obywateli Unii Europejskiej, którzy są w związku małżeńskim, lub związku partnerskim, z obywatelem Wielkiej Brytanii?

Porozumienie pomiędzy Wielką Brytanią a Unią Europejską gwarantuje prawa obywateli Unii, jeśli spełniają oni wymogi prawa europejskiego, niezależnie od tego czy są w związku małżeńskim z obywatelem Wielkiej Brytanii. Porozumienie to nie wyklucza możliwości podjęcia decyzji przez brytyjski rząd o rozszerzeniu zakresu obejmowania prawa do osiedlenia się i pobytu na terenie Wielkiej Brytanii również dla osób przebywających tu legalnie, ale na innej podstawie prawnej niż europejskie prawo do przemieszczania się i pobytu. Mogłoby to obejmować na przykład partnerów lub małżonków obywateli Wielkiej Brytanii, którzy posiadają takie prawa na podstawie brytyjskich zapisów, na przykład prawa do życia rodzinnego obywateli Wielkiej Brytanii. W przypadku gdyby Wielka Brytania zdecydowała o nierozszerzeniu zakresu praw obywateli UE w treści „porozumienia o wystąpieniu”, będą oni wciąż mieli prawo do pobytu w Wielkiej Brytanii na podstawie brytyjskiego prawa do życia rodzinnego obywateli Wielkiej Brytanii.

6. Jak wygląda sytuacja obywateli Unii Europejskiej lub ich rodzin, którzy mieszkają aktualnie w Wielkiej Brytanii i posiadają pozwolenie na pobyt stały („indefinite leave to remain“)?

Większość obywateli Unii mieszkających aktualnie w Wielkiej Brytanii czerpie korzyści z dyrektywy o swobodzie przemieszczania się w UE, mając pełne prawo do pobytu w Wielkiej Brytanii na podstawie prawa europejskiego. Osoby, którym Wielka Brytania przyznała pozwolenie na pobyt stały, i które są w posiadaniu ważnego dokumentu potwierdzającego ten status, mogą pozostać w Wielkiej Brytanii bez konieczności ubiegania się o status osoby osiedlonej. W takim przypadku, strona internetowa brytyjskiego rządu wyjaśnia, że:

„Status osób z pozwoleniem na pobyt stały nie zmieni się w rezultacie opuszczenia przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej. W momencie kiedy program ubiegania się o status osoby osiedlonej zacznie przyjmować wnioski, otwarty zostanie też prosty, i nieodpłatny, program wymiany starego dokumentu potwierdzającego pozwolenie na pobyt stały na nowy dokument potwierdzający status osoby osiedlonej. Możesz zdecydować się na wymianę dokumentu, aby ukazać zyski z wystąpienia z Unii Europejskiej. Nie będziemy ponownie oceniać wymogów rezydentury.”
Osoby posiadające pozwolenie na pobyt stały mogą więc, ale nie muszą, ubiegać się o status osoby osiedlonej, bez dodatkowych opłat.

7. A co z przestrzeganiem praw człowieka?

Mimo że Wielka Brytania przygotowuje się do wystąpienia z Unii Europejskiej, pozostaje ona sygnatariuszem Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Ponadto, brytyjski Akt o Prawach Człowieka z 1998 roku pozostaje w mocy prawnej. Obywatele Unii Europejskiej mieszkający w Wielkiej Brytanii po Brexicie pozostaną więc objęci ochroną na warunkach zapisanych w brytyjskim prawie.

8. W jaki sposób obywatele Unii będą mogli ubiegać się o „status osoby osiedlonej“?

Brytyjski rząd określił na swojej stronie internetowej warunki, na których przewiduje organizację programu ubiegania się o „status osoby osiedlonej“:

Obywatele Unii Europejskiej i ich rodziny przebywające w Wielkiej Brytanii będą musieli złożyć wniosek w celu uzyskania dokumentu potwierdzającego ich status. Zdobywanie tego statusu będzie dowodem (np. dla pracodawców lub służb publicznych) na to, że mają oni pozwolenie, aby mieszkać i pracować tu w przyszłości.

Koszty złożenia wniosku będą nie większe niż koszty wyrobienia brytyjskiego paszportu ponoszone przez obywateli Wielkiej Brytanii. Jeżeli posiadasz już ważny dokument potwierdzający pozwolenie na pobyt stały, złożenie wniosku będzie nieodpłatne.

Przygotowujemy proces składania wniosków w taki sposób, aby był jak najmniej skomplikowany, szybki i łatwy w obsłudze. Będziemy w stanie użyć informacji posiadanych przez różne agencje rządowe, aby zmniejszyć ilość dodatkowych dokumentów, jakie musisz złożyć.

Przykładowo, ewidencja zatrudnienia z HMRC będzie wystarczająca do sprawdzenia historii twojego zatrudnienia w Wielkiej Brytanii.

Jako obywatel/ka Unii Europejskiej przystępujący/a do programu, będziesz musiał/a:

- > Dostarczyć dokument tożsamości oraz aktualne zdjęcie w celu potwierdzenia swojej tożsamości i narodowości
- > Zadeklarować skazania w sprawach karnych

Nie będziesz musiał/a:

- > Wyszczególniać każdej podróży poza Wielką Brytanię
- > Okazywać dowodu posiadania prywatnego ubezpieczenia zdrowotnego (W niektórych przypadkach pełne ubezpieczenie zdrowotne pozostaje konieczne w celu uzyskania dostępu do systemu opieki zdrowotnej w Wielkiej Brytanii, ale nie będzie już ono wymagane w celu uzyskania statusu osoby osiedlonej.)
- > Złożyć odcisków palców

Rząd zadeklarował, że chciałby umożliwić rozpoczęcie składania wniosków przez internet pod koniec 2018 roku.

Obiecał też wsparcie ze strony Home Office, aby zminimalizować ryzyko odmowy wydania dokumentu spowodowane pomniejszymi błędami we wniosku lub brakami w dokumentach. Na rządowej stronie możemy przeczytać, że:

Program będzie przyjmował wnioski przez dłuższy czas, przynajmniej przez 2 lata po tym, jak Wielka Brytania wystąpi z Unii Europejskiej, aby umożliwić ludziom wystarczającą ilość czasu na składanie wniosków. W tym okresie, twoje prawa w Wielkiej Brytanii będą zagwarantowane. Jeżeli złożysz wniosek w przeciągu trwania tego programu, ale nie otrzymasz decyzji do momentu kiedy program się zakończy, możesz pozostać mieszkańcem Wielkiej Brytanii do czasu otrzymania decyzji.

(Obywatele Irlandii zamieszkujący Wielką Brytanię nie będą musieli ubiegać się o status osoby osiedlonej. Zatrzymają oni dotychczasowe prawa do zamieszkania, pracy, uczenia się, dostępu do świadczeń i usług publicznych w Wielkiej Brytanii.)

Negocjacje pomiędzy Wielką Brytanią a Unią Europejską trwają. Co więcej, prawo w dziedzinie obywatelstwa i imigracji jest często niezwykle skomplikowane. Ta ulotka wyjaśnia zarysy owych negocjacji tylko pobieżnie. Nie tłumaczy ona zawichości i szczegółów praw obywatelskich Wielkiej Brytanii i Unii Europejskiej.

Więcej odpowiedzi na pytania o porozumieniu między UE a Wielką Brytanią oraz o jego znaczeniu dla praw obywatelskich można znaleźć w tym dokumencie Komisji Europejskiej: (<https://goo.gl/W9V7fg>).

Jeżeli chcesz zdobyć szczegółowe informacje lub poradę na temat konsekwencji Brexitu w kontekście twoich indywidualnych okoliczności, możliwe jest zasięgnięcie porady u wykwalifikowanego doradcy imigracyjnego lub u prawnika. Listę doradców imigracyjnych możesz znaleźć tutaj: (<https://goo.gl/htFrhC>).

Listę prawników możesz znaleźć tutaj: (<https://goo.gl/mjxQi9>). Niektórzy doradcy i prawnicy oferują bezpłatne usługi, jednak wielu z nich pobiera opłaty za swoją pracę. Upewnij się, zanim zasięgniesz porady, czy wiąże się ona z opłatą.

Podstawowe informacje o brytyjskim prawie imigracyjnym można znaleźć na stronie Citizen's Advice tutaj: (<https://goo.gl/s4Kfze>). Na tej samej stronie można znaleźć wiele przydatnych informacji i porad, na takie tematy jak prawa konsumenta, prawo pracy, prawa w zakresie warunków mieszkaniowych, zdrowia, zasiłków i świadczeń społecznych.

www.publicpolicyevents.com

EURightsproject

CitzRights

info@publicpolicyevents.co.uk

Ta ulotka została przygotowana przez Public Policy Events (EU Citizens' Rights Project Scotland).

Projekt wspierają również: Migrants Scotland, New Europeans Scotland, Edinburgh and Lothians Regional Equality Council, Polish Cultural Festival Association, oraz Centre for Scottish Public Policy.

Patronat medialny: emito.net

Projekt ten jest fundowany przez Szkockie Biuro Komisji Europejskiej.

emito.net
UK's Polish Community Online

